

BAROČNA GLASBA

Baročna glasba zajema obdobje in zvrst evropske klasične glasbe v času baroka, približno med letoma 1600 in 1760.

Kot je za barok značilen blišč v vseh umetnostih (slikarstvu, arhitekturi, ...), se to pozna tudi v glasbeni umetnosti. Baročna glasba je monodični in polifoni slog, za katerega je so značilni izrazita dvojnost dura in mola, tehnika generalnega basa, virtuoznost, patos in ostri vsebinski kontrasti. Prevladujeta vokalno-instrumentalna in instrumentalna glasba.

Glasba se izvaja v cerkvah, gledališčih in palačah. Namenjena je predvsem visokemu sloju ljudi za razvedrilo in zabavo. Položaj glasbenika je bil slab; smatrali so ga za obrtnika, cenjeni so bili le virtuozi (solo pevci), bili so podrejeni kot služinčad.

Barok je trajal od približno leta 1600 do leta 1760. Proti koncu renesanse se je glasba skoncentrirala na eolski in jonski modus (tonski način). Torej barok je uvedel večvrednost durove in molove lestvice.

Barok pozna dva stila pisanja pisanja:

- monodija se je uveljavila v posvetni glasbi in operi. Gre za solistični spev ob spremljavi general basa.
- instrumentalna polifonija: glasovi so melodično enakovredni in se samostojno gibajo. S tem ustvarijo harmonijo, ki se podreja pravilom nauka o akordih (višek instrumentalne polifonije).

General bas je največkrat igral čembalo. To so sozvočni kvintakordi in septakordi. Več so uporabljali glavne stopnje.

Notna pisava je taka, kot jo poznamo danes. V obdobju baroka sta točno določena taktovski način in taktnice.

Barok pozna tri oznake tempa: hiter, srednje hiter in počasen.

Dinamika je piano(p) – forte(f). Tako dinamiko imenujemo terasasta dinamika.

Med instrumenti so največ zastopani orgle, čembalo (general bas) in godala.

Glasbene oblike v baroku so:

- glasbeno gledališče: opera, balet.
- vokalno instrumentalne: oratorij, kantata
- instrumentalne: fuga, preludij, toccata
- ciklične oblike: sonata, suita, koncert
- Vokalna glasba se odvija samo v cerkvah.

Skladbe so večinoma enotematične in dvodelne. Skladatelj temo motivično obdeluje.

Glavni predstavniki baroka so: Johann Sebastian Bach, Georg Friderich Händel, Jean Baptiste Lully, Giuseppe Tartini, Antonio Vivaldi.

Johann Sebastian Bach

, nemški skladatelj in organist, * 21. marec 1685 (J.k.), Eisenach, Nemčija, † 28. julij 1750 (G.k.), Leipzig, Nemčija.

Johann Sebastian Bach je bil skladatelj in organist v obdobju baroka in je splošno priznan kot eden izmed najboljših skladateljev vseh časov. Njegova dela, znana po intelektualni globini, tehnični zahtevnosti in umetniški lepoti, so navdihovala skoraj vse evropske glasbenike od Mozarta do Schoenberga.

Izhajal je iz zelo muzikalne rodbine, v kateri so bili skoraj vsi skladatelji ali organisti. Živel je skromno, čeprav je dobil več priznanj. Služboval je kot dirigent in organist na več nemških dvorih in v znanih cerkvah. Nazadnje je delal kot pevovodja v znani Tomaževi cerkvi v Leipzigu.

Uveljavljen je bil predvsem kot orgelski virtuoz, istočasno pa je delodajalca (plemčiča ali cerkev) oskrboval z potrebnimi skladbami.

V svojem dolgem in plodnem življenju je ustvaril izredno veliko skladb, od enostavnih do celovečernih oratorijev. Skladal je za vse instrumente, glasove, orkestre in vokalne zasedbe in je bil gotovo najbolj univerzalen skladatelj vseh časov. Do popolnosti je razvil slogovne značilnosti baročne glasbe, predvsem kontrapunkt in instrumentacijo, ter baročne oblike, predvsem koncerte, fuge, kantate in sonate

Georg Friedrich Handel

Nemški skladatelj, ki je najprej zaslovel v Nemčiji in Italiji, nato pa let 1710 odšel v Anglijo, šest let pozneje postal britanski državljan ter odtlej kot izvajalec, skladatelj in impresario obvladoval angleško glasbeno življenje. Njegovi oratoriji, opere in instrumentalna dela v svoji dramatičnosti in neposrednosti kažejo moč genija: bila so vzor in merila za angleške ustvarjalce še sto let po skladateljevi smrti. Virtuoznost in najbolj grandiozne učinke je v svojih delih znal doseči z najpreprostejšimi sredstvi.

Giuseppe Tartini,

italijanski skladatelj in violinist, * 8. april 1692, Pirano (Piran), † 26. februar 1770, Padova.

Bil je eden največjih violinistov svoje dobe, izjemno priljubljen pa je bil tudi kot predklasični skladatelj in izviren glasbeni teoretik. Na izoblikovanje njegovega stila je najbolj vplival baročni mojster Arcangelo Corelli, Tartinija pa zaradi pogoste uporabe okraskov in vseh vrst trilčekov uvrščajo med rokokojske skladatelje. Napisal je več kot 140 koncertov in mnogo sonat za violino; njegovo najbolj znano delo je znameniti »Vražji trilček« (Il trillo del diavolo, 1713), ki mu ga je baje na violino v sanjah zaigral sam hudič.

Po skladatelju je poimenovan osrednji piranski trg, z njegovim imenom pa so si pomagali tudi nekateri slovenski glasbeni ansambli, Godalni kvartet Tartini, Trio Tartini, itd.

Antonio Lucio Vivaldi,

italijanski skladatelj, violinist, dirigent in mojster italijanske glasbe za godala, * 4. marec 1678, Benetke, Italija, † 28. julij 1741, Dunaj, Avstrija.

Vivaldijeva ljubezen do glasbe se je razvijala že v otroštvu. Njegov oče je bil znan kot odličen violinist in si je služil kruh v orkestru cerkve Sv. Marka. Nadarjenega, a bolehnega dečka (mučila ga je astma) so poslali v bogoslovje, saj je cerkvena kariera v tistih časih pomenila skoraj edino možnost za izobrazbo in družbeni vzpon nadarjenih, a revnih mladih ljudi. Vivaldi je hkrati z bogoslovjem temeljito študiral violino in druge glasbene spretnosti. Mašniško posvečenje je dvakrat preložil zaradi potovanja v Torino, kjer se

je izpopolnjeval pri violinistu Lorenzu Francescu Somisu. Vivaldi je postal eden od najodličnejših violinistov svoje dobe, poslušalci so hvalili njegovo ognjevitost in spretnost pri izvajanju hitrih pasaj ter zmožnost igranja prav do najvišjega registra, česar generacija njegovih predhodnikov, med katerimi velja omeniti znamenitega violinista in skladatelja Arcangela Corellija, še ni zmogla

SLOVAR

kontrapunkt: latinsko 'nota proti noti' to pomeni veččina sočasnega vodenja dveh ali več samostojnih melodij

interpretacija: razlaga ne~esa, tolma~enje npr. besedila, izvedba glasbenega

dela

disonanca: napeti, ostro sozvočje, ki ne zveni prijetno
interval: višinska razdalja med dvema tonoma
harmonija: sočasno zvenenje najmanj 3. tonov
akord: sozvočje najmanj 3. različno visokih tonov
madrigal: ime in oblika mnogoglasne ali enoglasne skladbe na posvetno,

ljudsko ali latinsko besedilo, nastal v 14.

Stoletju

motet: oblika mnogoglasne skladbe na lat. nabožno besedilo

canzono: romanska ilirska pesemska oblika, sestavljena iz 5-10 enako

grajenih kitic, največkrat po 13 verzov, običajno

enajstercev

ricercare: polifona instrumentalna glasba

sonata: v 16. do srede 18. st. skladba za pihala in godala kot

nasprotje tokati

toccato: od konca 16. do sred. 17 st. skladba za inštrumente s

tipkami kot nasprotje kantati in sonati

variacija: ime in oblika skladbe(stavka) v kateri sledi temi niz njenih

spremenjenih ponovitev

1. Glasbeno obdobje med 1600 in 1760.
2. Ena izmed oblik glasbenega gledališča
3. ena izmed instrumentalnih oblik
4. virtuoz na violini

B	A	R	O	K
O	P	E	R	A
	F	U	G	A
V I	V	A	L	D I
Č E	M	B	A	L O
K O	N C	E	R	T

5. prednik klavirja
6. ciklična glasbena oblika

GESLO: ORGLAR- upravljalec orgel

